

Sayı : 4184
Tarih : 31.06.2024

10/937

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün yayınladığı 2023 yılı Yolsuzluk Algı Endeksi'ne göre, Türkiye 34 puanla 180 ülke arasında 115. sırada yer aldı. 2022 endeksinde 36 puan alarak 101. sırada bulunan Türkiye, bu sene 2 puan daha kaybederek ülke sıralamasında 14 sıra gerilemiştir. Ülkede yolsuzluğun yaygınlaşmasını ve sıradanlaşmasını destekleyen cezasızlık uygulamaları ve mevcut yasaların isteksiz uygulanması devam ediyor. Bütçe şeffaflığı ve kamu kaynaklarının kullanımına ilişkin temel ihlaller de sürüyor. Ayrıca, medya, sivil toplum ve toplumsal hareketlere yönelik baskıcı politikalar da hız kesmiyor. Yolsuzlukla mücadelede yaşanan sorunlarının tespiti ve incelenmesi amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulmasını ve bu hususta Anayasa'nın 98'inci İhtüzüğün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Nejla Demir
Ağrı Milletvekili

GEREKÇE

Yolsuzluk, demokratik rejimleri içeriden zayıflatan ve sistemik bir tehdit oluşturan bir sorundur. Yolsuzluk, demokratik gerileme sürecine neden olan ve birbirini besleyen bir döngü oluşturur. Türkiye'de özellikle ihale ve kamu harcamalarında gevşek düzenlemeler, yolsuzluğa zemin hazırlamaktadır. Yargının güçlendirilmesi, hukuki reformlar, eğitim, şeffaflık ve hesap verebilirlik önlemleri gibi çeşitli önlemler ivedilikle alınmalıdır. Mali gücün tek elde toplanması ve devlet kaynaklarının partizanca dağıtımı, AKP iktidarları döneminde kamu kurumlarına olan inancının aşınmasına yol açmış ve demokratik değerleri, normları ve kurumları zedelemiştir.

Yolsuzluk Algı Endeksi 2023 sonuçları, çoğu ülkenin on yılı aşkın bir süredir kamu sektöründeki yolsuzlukla mücadelede çok az veya hiç ilerleme kaydetmediğini ortaya koydu. Ülkelerin üçte ikisinden fazlası 100 üzerinden 50 puanın altında kaldı. Dünya nüfusunun yüzde 80'inden fazlası, 2023 puanları, küresel ortalama olan 43'ün altında olan ülkelerde yaşıyor. Bu durum, hükümetlerin yolsuzluğu durdurmakta büyük ölçüde başarısız veya isteksiz oldukları anlamına geliyor. Adalet sistemlerinin zayıflamasına yönelik küresel eğilim, kamu görevlilerinin hesap verebilirliğini azaltıyor ve bu da yolsuzluğun gelişmesine yol açıyor. Otoriter rejimlerde ve hatta kimi demokratik liderlerde dahi görülen iktidar pratikleri, suçluların ceza almasının önüne geçerek yolsuzluğu teşvik ediyor.

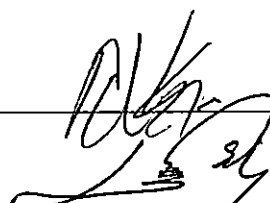
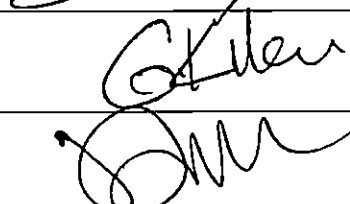
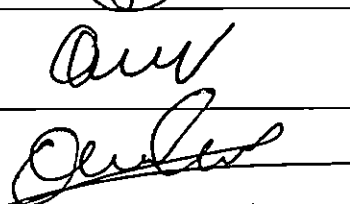
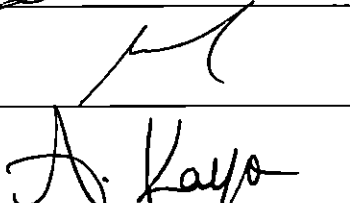
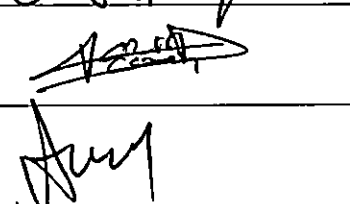
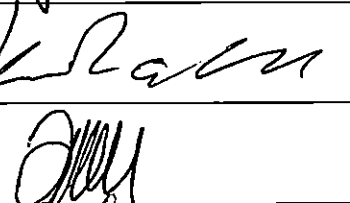
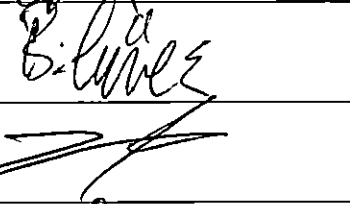
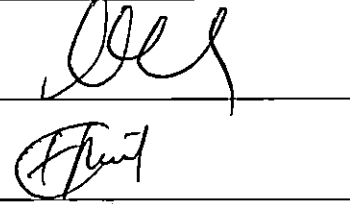
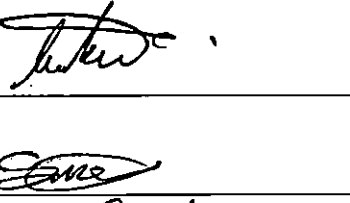
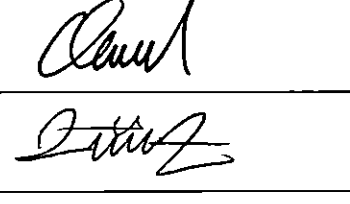
Türkiye'nin, son yıllarda yaşamakta olduğu gerileme dikkat çekici ölçülerde. Türkiye, 2018'den bu yana Yolsuzluk Algı Endeksi puanları ciddi ölçüde düşüş gösteren 12 ülke arasında yer alıyor. Hem düşük ve orta gelir hem de yüksek gelir grubundan ülkelerin yer aldığı liste, El Salvador (31), Honduras (23), Liberya (25), Myanmar (20), Nikaragua (17), Sri Lanka (34), Venezuela (13), Arjantin (37), Avusturya (71), Polonya (54), Türkiye (34) ve Birleşik Krallık'tan (71) oluşuyor.

'Doğu Avrupa ve Orta Asya' bölgesi ve Türkiye Demokratik bir siyasal rejime sahip ülkeler otoriter veya otoriterliğe yönelmiş ülkelere göre yolsuzluğu kontrol altına alma konusunda açıkça daha iyi bir performansa sahipler. Önceki yıllara benzer şekilde 2023 Yolsuzluk Algı Endeksi'nde de 'Batı Avrupa' en yüksek puana (65) sahip bölge, Türkiye'nin de içinde bulunduğu 'Doğu Avrupa ve Orta Asya' bölgesi (35) ile 'Sahra Altı Afrika' (33) en düşük puana sahip bölgeler olarak öne çıkıyor.

Doğu Avrupa ve Orta Asya'da yaşanmakta olan düşüş, Türkiye ve bölgeyi oluşturan diğer ülkelerde, yargı erki ve yasa uygulayıcı kurumların siyasi otorite karşısındaki bağımsızlıkları, kurumlar arasında iyi oturmuş bir denge ve denetleme sisteminin varlığı ve elbette kamu yararını özel çıkarların üzerinde tutacak hukuk devleti konularında yaşanmakta olan yapısal sorunlara işaret ediyor. Yüksek gelir grubunda bulunan veya endeks puanı yüksek olan ülkelerde yolsuzluk olgusu fark etmesi daha zor biçimler alabiliyorken, Türkiye'nin de içinde bulunduğu düşük puanlı bölgelerde, rüşvet ve kamu sektöründeki diğer yolsuzluk biçimleri toplumun hemen tüm kesimlerinin malumu olan bir durum olarak yaşanma eğiliminde. Bu durum, en yıkıcı sonuçlarını ise adı geçen ülkelerde, yolsuzluk karşısındaki genel toplumsal duyarlılıkların aşınması şeklinde gösteriyor.

Türkiye’de yolsuzluğun yaygınlaşmasını ve sıradanlaşmasını sağlayan cezasızlık uygulamaları ile var olan yasaların uygulanması konusundaki isteksizlikler sürüyor. Yolsuzluğu kontrol altına alabilmek için ülke yönetiminde denge ve denetleme mekanizmaları güçlendirilmeli ve yargı erki hızlı bir şekilde bağımsız ve tarafsız bir yapıya kavuşturulmalıdır. Türkiye, uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülüklerini yerine getirmeli; Avrupa Birliği’ne katılım sürecine hızlı bir şekilde geri dönmeli; demokratik ilke ve değerleri hızla aşındıran uygulamalara son verilmelidir. Bu minvalde başta iş insanı Osman Kavala ve eski HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş ile ilgili Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)’in tüm hükümleri uygulanarak hukuk devleti olmanın gereği yerine getirmelidir.

Yolsuzlukla mücadelede yaşanan sorunlarının tespiti ve incelenmesi amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulmasını ve Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

1	AYTEN KORDU	TUNCELI	
2	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
3	GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT	KARS	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	YILMAZ HUN	IĞDIR	
15	ZEYNEP ODUNCU	BATMAN	
16	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
17	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	